Poliisiosasto, Virpi Koivu

Eduskunnan lakivaliokunta

Lakivaliokunnan kuuleminen 25.4.2017; U 13/2016 vp (ECRIS)

Asia: U 13/2016 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS muuttamisesta kolmansien maiden kansalaisia koskevan tietojenvaihdon ja eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) osalta sekä neuvoston päätöksen 2009/316/YOS korvaamisesta

Lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausunnon valtioneuvoston jatkokirjelmästä, joka koskee komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi. Sisäministeriö on aiemmin antanut säädösehdotuksesta asiantuntijalausunnon lakivaliokunnalle 30.3.2016 ja 26.5.2016. U-jatkokirjelmässä tuodaan esiin ECRIS-säädösehdotuksen etenemisen vaiheet. Komission on jatkokirjelmän mukaan tarkoitus antaa direktiiviehdotusta täydentävä, keskitettyä indeksijärjestelmää koskeva ECRIS-asetusehdotus kesäkuun lopussa 2017.

Sisäministeriön aiemmissa asiantuntijalausunnoissa on korostettu tarvetta tarkastella komission ehdotusta henkilötietojen käsittelyn kriteerien valossa, ottaen myös huomioon perusoikeuksien suojaa koskevat vaatimukset, erityisesti siltä osin kuin ehdotuksessa esitetään sormenjälkitietojen indeksihakua. Sormenjälkitiedot ovat usein ainoa luotettava ja tehokas tapa tunnistaa henkilö. Sen lisäksi, että kaiken henkilötietojen tulee olla tarpeellista ja oikeasuhtaista, arkaluonteisia henkilötietoja koskevat kuitenkin tiukemmat henkilötietojen suojaa koskevat vaatimukset. Uudessa EU:n tietosuojalainsäädännössä sormenjäljet ja muut biometriset tuntomerkkitiedot sekä geneettiset tiedot luokitellaan arkaluonteisiksi henkilötiedoiksi, joiden käsittelyä koskee korotettu välttämättömyyden kriteeri. Rikosoikeudelliseen ja poliisiyhteistyöhön sovellettavassa tietosuojadirektiivissä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680) säädetään myös rekisterinpitäjän velvollisuudesta varmistaa riskeihin nähden asiamukainen tietoturvan taso kaikkien arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyssä. Tästä syystä on tärkeää pyrkiä ratkaisuun, jossa sormenjälkitietojen kerääminen rajoitetaan siihen laajuuteen, joka on välttämätöntä ECRIS-yhteistyön näkökulmasta, ottaen myös huomioon sen, mikä on mahdollista hyödyntämällä olemassa olevia sormenjälkitietokantoja. Kuten Suomen kannassa tuodaan esiin, poliisiasiain tietojärjestelmään jo talletettujen sormenjälkitietojen käyttäminen muuhun kuin niiden alkuperäiseen käyttötarkoitukseen ei olisi ristiriidassa uuden tietosuojadirektiivin kanssa, jos niiden käsittely ECRIS-yhteistyön tarkoitukseen olisi tarpeellista ja oikeasuhtaista, ja siitä säädettäisiin laissa. Kyse olisi tässä tapauksessa alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopivasta sormenjälkitietojen käsittelystä.

Tekniset asiantuntijat ovat pitäneet keskitettyä indeksihakujärjestelmää parempana vaihtoehtona kuin hajautettua hakujärjestelmää. Tältä osin on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan lausuntoon 13/2016 vp. Keskitettyyn ratkaisuun liittyy useita tietosuojaan ja tietoturvaan liittyviä kysymyksiä, joita on syytä arvioida tarkemmin, kun komission asetusehdotus on saatavilla. Näitä on tuotu esiin jo sisäministeriön asiantuntijalausunnossa 26.5.2016. Kuten U-jatkokirjelmän Suomen kantaa koskevassa osassa tuodaan esiin, lähtökohtana tulisi olla periaate, jonka mukaan rikosrekisteritiedon luovuttamisesta päättää se jäsenvaltio, jonka tiedoista on kyse (tuomio- tai kansalaisuusvaltio). Tästä näkökulmasta on huomioitava erityisesti kriteerit, joilla sormenjälkitietoja luovutetaan toiselle EU:n jäsenvaltiolle tai joilla sormenjälkitiedot indeksoidaan keskitettyyn indeksihakujärjestelmään.

U-jatkokirjelmässä esiin puheenjohtajan kartoittamat neljä vaihtoehtoa kriteereille, joiden täyttyessä sormenjälkitietoja voitaisiin vaihtaa EU:n jäsenvaltioiden kesken. Kriteereihin on mahdollista ottaa yksityiskohtaisesti kantaa vasta sen jälkeen, kun komission asetusehdotus on annettu. Riippumatta valittavasta vaihtoehdosta, vaihtoehtoja on tärkeää vertailla ja arvioida huolella erityisesti sormenjälkitietojen käsittelyyn

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

liittyvän välttämättömyyskriteerin valossa. Suomen kannassa esiin tuodun mukaisesti perusteltua voisi olla sormenjälkitietojen käytön rajoittaminen käyttämällä vapausrangaistusta yhtenä tietojen luovuttamiskriteerinä.

EU:n alueella oleskelevien henkilöiden sekä rikoksista epäiltyjen ja rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden luotettava tunnistaminen ja tietojen vaihtaminen epäillyistä ja tuomituista henkilöistä on keskeinen osa Suomen ja EU:n sisäisen turvallisuuden ylläpitämistä. ECRIS-direktiiviehdotus on tavoitteiltaan kannatettava, mutta sillä voi olla merkittäviä vaikutuksia tietojärjestelmiin, viranomaisten työprosesseihin ja henkilöstöresurssien käyttöön. ECRIS-direktiiviehdotusta on myös tärkeää tarkastella ja arvioida osana EU:n laajuisten tietojärjestelmien kokonaisuutta (E-kirjeet 16/2017 vp ja 37/2016 vp).

U-jatkokirjelmään liittyvän perusmuistion kirjauksen mukaisesti ECRIS-säädösehdotusten taloudelliset vaikutukset tulee arvioida uudelleen sen jälkeen, kun komissio on antanut asetusehdotuksen. Erityisesti sormenjälkijärjestelmien osalta on poliisin näkökulmasta huomioitava, että keskitetyn indeksihakujärjestelmän lisäksi myös poliisin olemassa olevien sormenjälkitietokantojen hyödyntämisellä olisi taloudellisia vaikutuksia, erityisesti jos ehdotuksen täytäntöönpano laajentaisi poliisin velvollisuutta tallentaa sormenjälkitietoja kolmannen maan kansalaisten sakkoasioissa. Lisäksi mahdollisilla rajapintojen tai teknisten käyttöyhteyksien rakentamisella olisi kustannusvaikutuksia. Tämäkin puoltaa vankeusrangaistuksen käyttämistä kriteerinä sormenjälkitietojen käytölle ECRIS-yhteistyössä. Tarkkoja kustannusvaikutuksia on kuitenkin mahdotonta arvioida ennen kuin indeksihakujärjestelmää koskeva ehdotus tarkentuu.

Liitteet	-
Jakelu	Lakivaliokunta
Tiedoksi	-